

НОВИ САД - На данашњи дан 1868. године рођен је српски математичар Михајло Петровић, познат као Мика Алас, оснивач београдске математичке школе, професор Универзитета у Београду, члан Српске краљевске академије и низа иностраних академија. Као дечак научио је рибарски занат, потом положио мајсторски испит рибарског еснафа, рибарење је необично волео и тако добио надимак "Мика Алас". Написао је више од 400 радова из теоријске и примењене математике, математичке физике и хемије, механике, геометрије и опште феноменологије. Творац је математичке феноменологије, теорије математичких спектра која је практично примењена у астрономским, статистичким и другим израчунавањима и веома је допринео математичкој анализи, посебно теорији диференцијалних једначина и теорији функција. Дела: "Квалитативна интеграција диференцијалних једначина", "Елементи математичке феноменологије", "Феноменолошко пресликавање", "Предавања о математичким спектрима", путописи "Кроз поларну област", "У царству гусара", научна публицистика "Јегуље".

Данас је понедељак, 6. мај, 127. дан 2024. године.

1237 - У манастиру Милешева сахрањене су мошти оца српске Цркве - Светог Саве, годину и по дана после његове смрти у бугарској престоници Трново, где је умро на повратку из Јерусалима у Србију. Бугарски цар Јован Асен II невољно је пристао на захтев Савиног синовца краља Владислава, да Савине мошти буду пренесене у отаџбину.

1626 - Холандски насељеник Петер Минуит купио је од локалних Индијанаца острво Менхетн - на којем је касније изграђен Њујорк - плативши га ситницама. Укупна вредност те робе није премашивала 25 долара.

1758 - Рођен је један од вођа Француске револуције Максимилијан Франсоа Изидор де Робеспјер, предводник јакобинаца и зачетник револуционарног терора. Због опсте непопустљивости народ Париза назвао га је "Неподмитљиви". Одиграо је кључну улогу у погубљењу краља Луја XVI- 21. јануара 1793, као и у обарању с власти жирондинаца крајем маја 1793. Успоставио је јакобинску диктатуру јуна 1793. и она је трајала до краја јула 1794. Као члан "Одбора јавног спаса" био је стварни шеф револуционарне владе, са

пресудним утицајем на Конвент. Увео је нови, револуционарни календар, коришћен од 1793. до краја 1805. с новим празницима и називима месеци (термидор, бример, фриктидор...). Укинуо је хришћанство, завео веру у "Врховно биће" и постао њен првосвештеник. Борећи се против спољне интервенције, био је иницијатор стварања револуционарне армије. Послао је на гиљотину све прваке револуције и саборце који су заступали друкчије идеје или се противили терору. Кад је крупна буржоазија извела термидорски преврат 27. јула 1794, сутрадан су на гиљотини окончали живот он и друге јакобинске вође.

1804 - У Остружници код Београда почела је устаничка скупштина, ради успостављања судских и управних власти на ослобођеној територији, коју је сазвао вођа Првог српског устанка Карађорђе. У току заседања скупштине пропао је покушај неких старешина да расправу усмере против Карађорђа и поново поставе питање вођства устанка. Заседање је окончано 15. маја.

1830 - На основу наредбе књаза Милоша Обреновића, у Пожаревцу је оформљена прва јединица гарде у тадашњој Кнежевини Србији. Тај датум прихваћен је као Дан гарде Војске Србије.

1840 - Пуштене су у промет прве поштанске марке у Великој Британији - од једног и два пенија с ликом краљице Викторије.

1856 - Рођен је аустријски лекар јеврејског порекла Сигмунд Фројд, оснивач психоанализе, лекар за нервне болести и професор нервне патологије на Универзитету у Бечу. Пред нацистима је 1938. емигрирао у Лондон, где је умро 1939. Посебно је истицао значај несвесног (подсвесног) као и сексуалности на психички живот људи. Његове психоаналитичке студије битно су утицале на најразличитије сфере хуманистичких наука и уметничког стваралаштва. Занимљиво је да је као аустријски патриота 1914. био одушевљен походом Аустро-Угарске против, како је говорио, "дрских Срба". Веома плодан аутор. Дела: "Психопатологија свакодневног живота", "Тумачење снова", "Три расправе о сексуалној теорији", "Досетка и њен однос према несвесном", "Прилог историји психоаналитичког покрета", "Увод у психоанализу", "Тотем и табу", "О сну", "Психологија маса и анализа ега", "Ја и оно", "Микеланђелов Мојсије", "Достојевски и оцеубиство", "Нелагодност у култури", "Нова предавања за увођење у психоанализу", "Студије о хистерији", "Аутобиографија".

1856 - Рођен је амерички истраживач и адмирал Роберт Едвин Пири чија је експедиција у априлу 1909. успела да прва доспе до Северног пола. Испитао је најсевернији део Гренланда, опловио га је 1901. и на тај начин установио да је острво. Дела: "На Север преко Великог леда", "Најближе полу", "Северни пол", "Тајне поларних путовања".

1862 - Умро је амерички писац Хенри Дејвид Торо, један од најбољих америчких есејиста, назван "пустињак Валдена" зато што је од 1845. до 1847. живео усамљенички у шумама поред језера Валден. Писао је против ропства, отимачког рата САД против Мексика од 1846. до 1848. у корист робовласничког Југа, проповедао је враћање природи и спајао мистицизам и посвећеност природи. У најважнијем делу, збирци од 18 есеја "Валден", познатој и као "Живот у шуми", описао је своја усамљеничка искуства као и ставове о свету који га окружује. Остала дела: "Дневник", есеји "Грађанска непослушност", "Ропство у Масачусетсу", "Одбрана Џона Брауна".

1885 - Никола Тесла пријавио је патентном заводу САД први патент - "Комутатор за електричне динамо-машине". У периоду од 1887. до 1890. Тесла је пријавио своје најпознатије патенте из области полифазних наизменичних струја, генераторе и моторе. Проналаске јавно приказује у Америчком институту електроинжењера, 16. маја 1888. током предавања "Нови систем мотора и трансформатора наизменичне струје". Убрзо потом Компанија Вестингхаус откупљује првих седам Теслиних патената из области полифазних струја.

1895 - Рођен је амерички глумац италијанског порекла Рудолф Валентино, најпопуларнија филмска звезда почетком 20. века. Премда скромних глумачких способности, прославио се у неким филмовима улогама заводника, стекавши милионе обожаваатељки. Филмови: "Четири јахача апокалипсе", "Дама с камелијама", "Шеик", "Шеиков син", "Крв и песак", "Млади раџа", "Господин Бокер", "Црни орао".

1900 - У Сремским Карловцима, уз велику свечаност, положен је камен темељац новог монументалног здања српског Богословског семинара. Репрезентативну грађевину, пројекат архитекте Владимира Николића, о свом трошку, подигао је патријарх Георгије Бранковић, прилогом од 200.000 круна. Мало клирикално училиште у Сремским Карловцима, претечу данашње карловачке Богословије Светог Арсенија, основао је фебруара 1794. Митрополит Стратимировић. Њој је претходила Мала клирикална школа, која је радила у оквиру Покровобогородичне школе митрополита Павла Ненадовића, отворене 1749. Доцније 1797. митрополит је отворио и "Благођејаније", где су сиромашнији ученици Богословије и Гимназије бесплатно добијали стан и храну. Карловачка богословија уживала је велики углед и оставила је велики траг у српској

култури. Из њеног окриља израстао је и највиши домет српске духовне музике - Карловачко појање, чији су знаменити учитељи били прота Анастасије Поповић и свештеник Ђура Поповић. Врхунски домети Карловачког појања најбоље су сачувани у црквеној музици Корнелија Станковића.

1912 - Рођена је Елен Милен-Прајс, аустријски мачевалац, троструки првак света. У Лос Анђелесу 1932. освојила је прву златну олимпијску медаљу у мачевању. Рођена у Берлину, Милер се 1930. преселила у Беч, где је радила у престижном бечком Бургтеатру. На Летњим олимпијским играма 1936. у Берлину освојила је бронзани трофеј а 1948. у Лондону поново је изборила треће место. Три пута је била првакиња света - 1947. 1949. и 1950.

1915 - Рођен је амерички филмски глумац и режисер Орсон Велс, чији је први филм "Грађанин Кејн" - једно од најбитнијих дела у историји кинематографије. Свако његово дело носи печат снажне и оригиналне личности. Добио је 1971. Оскар за животно дело. Остали филмови: режија и глума - "Величанствени Амберсонови", "Дама из Шангаја", "Магбет", "Отело", "Зрно зла", "Господин Аркаден", "Процес", "Поноћна звона", "Истине и лажи", глума - "Сиротица из Локвуда", "Трећи човек", "Хотел интернешенел".

1919 - На Версајској мировној конференцији после Првог светског рата пораженој Немачкој одузете су колоније у Африци Тангањика, Намибија (Југозападна Африка), Того и Камерун, као и Папуа на Новој Гвинеји и још неки поседи на Пацифику и на кинеској обали.

1923 - Рођен је Драган Савић, српски илустратор, карикатуриста и стрип аутор. Припадао је плејади великих стрип аутора међуратног Београда. Након Другог светског рата завршио је Академију за примењену уметност. Највећи део радног века провео је као карикатуриста и новинар у дневном листу "Борба". Његове карикатуре објављиване су и у "Њујорк тајмсу", "Крокодилу", "Унити", "Ођију", "Чикаго сан тајмсу", "Асахи шимбуну". Био је дописни члан Академије "Сан Марко" у Венецији. Први је добитник награде за карикатуру "Пјер", а добио је и низ међународних признања попут Сребрне медаље с палмом на Светском фестивалу карикатуре у Бордигери, прве награде на Светском конкурсима "Карикатура у борби за мир" у Њујорку, Златне медаље на Бијеналу хумора у Толентину.

1932 - Француског председника Пола Думеа у Паризу је убио руски емигрант.

1937 - Погинуло је 36 путника највећег немачког цебелина "Хинденбург", који се запалио после прелетања Атлантика, у тренутку кад је слетао у Лејкхарст у америчкој држави Њу Џерси. Несрећу су преживеле 62 особе.

1949 - Умро је белгијски писац фламанског порекла Морис Метерлинк, добитник Нобелове награде за књижевност 1913. Дела: позоришни комади "Пелеас и Мелисанда", "Мона Вана", "Плава птица", "Принцеза Мален", дела филозофско-лирске инспирације "Мудрост и судбина", "О смрти", "Живот пчела", "Живот мрава", збирка песама "Топли стакленци".

1974 - Западнонемачки канцелар Вили Брант поднео је оставку после кампање опозиције, због шпијунске афере у којој је откривено да је његов блиски сарадник Гинтер Гијом био источнонемачки шпијун.

1976 - У северном италијанском граду Удине у земљотресу је погинуло 973 људи.

1981 - САД су протерале све либијске дипломате, тврдећи да влада Либије подржава међународни тероризам.

1991 - На позив лидера ХДЗ-а Фрање Туђмана, у Сплиту су избиле жестоке демонстрације против ЈНА, у којима је убијен војник Сашко Гешовски, а слика дављења војника Светланча Накова обишла је свет.

1992 - Умрла је америчка филмска глумица немачког порекла Марлен Дитрих, која је снимила више од 50 филмова и важила за најтипичнији пример вамп глумице. Сахрањена је у родном Берлину, иако је највећи део живота провела у САД, где је побегла од режима Адолфа Хитлера, одбивши 1937. понуду да гради уметничку каријеру у Немачкој. Филмови: "Плави анђео", "Жудња", "Мароко", "Шангај-експрес", "Кисмет", "Обешчашћена", "Сведок оптужбе", "Суђење у Нирнбергу".

1993 - Скупштина Републике Српске одлучила је да се о Венс-Овеновом плану за Босну и Херцеговину распише референдум. На изјашњавању грађана 15. и 16. маја против плана је гласало 96 одсто уписаних бирача.

1994 - Француски председник Франсоа Митеран и енглеска краљица Елизабета II отворили су тунел испод Ламанша.

1996 - Влада председника Гватемале Алвара Арсуа и вође левичарске гериле потписали су споразум о окончању 35- годишњег грађанског рата у тој средњоамеричкој земљи.

1998 - Најмање 150 људи погинуло је у насељима у јужној Италији у речним бујицама насталим после изузетно обилне кише.

2002 - Одлуком председника Џорџа Буша, САД су ставиле ван снаге потпис бившег председника Била Клинтона из децембра 1999. на међународни уговор о формирању Међународног кривичног суда за ратне злочине. Конгрес је резолуцијом овластио председника САД да употреби и оружану силу у ослобађању америчких држављана, ако буду приведени пред тај суд.

2002 - У Холандији је убијен лидер холандске деснице Пим Фортајн, што је - званично - прво политичко убиство у тој земљи од 17. века. Фортајна је убио један муслимански фанатик, наводно из верских разлога.

2006 - Умрла је последња преживела путница Титаника американка Лилијан Гертруд Асплунд. Она се Титаником враћала са родитељима и четворицом браће из Шведске, одакле су пореклом, у САД, када је брод ударио у санту леда и после неколико часова, 15. априла 1912. године, потонуо у воде на северу Атлантског океана. Путовали су трећом класом тада најлукузнијег брода, за који се тврдило да не може да потоне. Према извештају америчког Сената, у несрећи су погинуле 1.523 особе.

2007 - Умро је Ђорђе Новковић, најтиражнији композитор поп музике у бившој Југославији. Новковић је 1960-тих свирао са сарајевском групом "Индекси", а затим је

основао групу "Про Арте". Његове песме је изводила плејада познатих интерпретатора: Габи Новак, Тереза Кесовија, Здравко Чолић, Кемал Монтено, Арсен Дедић, Неда Украден, Мишо Ковач. Упамћен је и по песми "Данке Дојчланд", која је настала у знак захвалности Немачкој за њено залагање за међународно признање независности Хрватске јануара 1992.

2009 - Умро је српски новинар Леон Давичо. До 1968. као новинар "Политике", био је дописник из Лондона, Берлина, Париза и Рима. Оснивач је и главни уредник "Експрес политике", од 1968. до 1974. године шеф је европске канцеларије за информације UNICEF-а са средиштем у Паризу, а до 1980. године директор за информације УНЕСКО-а. Од 1980. до 1987. био је портпарол Високог комесаријата УН за избеглице у Женеви, а после тога, до 1989. портпарол УНЕСКО-а.

2012 - У Србији је на скупштинским и председничким изборима победу однела коалиција окупљена око Српске напредне странке "Покренимо Србију", а у другом кругу председничких избора одржаним две седмице потом победио је кандидат те коалиције, лидер СНС Томислав Николић.

2013 - Преминуо је Ђулио Андреоти, првак италијанских Хришћанских демократа и нека врста "сиве еминенције" италијанске политике у време "Хладног рата". Чак у седам наврата био је председник владе те земље.

2015 - Објављено је да се Врховни савет за антиквитете Египта сагласио с поновном градњом Александријског светионика. Једно од седам чуда античког света Александријски светионик, висок 137 метара, изграђен је у трећем веку пре н.е. на полуострву Фарос.

2020 - Скупштина Србије изгласала је укидање ванредног стања уведеног 15. марта због пандемије вируса. У том тренутку у Србији је забележено приближно 10.000 заражених, на непуних 120.000 тестираних. Преминулих је до тада било преко 200.

2021 - У великој полицијској акцији против трговаца наркотицима у фавели Жакарезињо, Рио де Жанеиро, Бразил, погинуло је 29 особа. Акција је изазвала критике група за заштиту људских права, с тезом да је употребљена прекомерна сила.

- Српска православна црква данас слави Светог Георгија. Овај празник најчешће се у народу назива Ђурђевдан и честа је крсна слава међу Србима. Црква нас учи да је Свети Ђорђе кажњен разапињањем на точку пошто је, као трибун у војсци римског цара Диоклецијана јавно признао да исповеда хришћанство. Сматра се заштитником ратника.

(Танјуг)